

Doma in po svetu

PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV

Danes predsedniške in druge volitve – Reagan pričakuje veliko zmago – Mondale in demokrati napredovali v zadnjih dneh

WASHINGTON, D.C. – Danes so v ZDA splošne volitve, na katerih bodo volivci izbrali predsednika ZDA za naslednja štiri leta, tretjino zveznih senatorjev in vse poslance predstavniškega doma zveznega kongresa. V državnih, okrajnih, mestnih in drugih volitvah bo izvoljenih več tisoč drugih oseb. Poznavalci političnih razmer soglašajo, da bo predsednik Reagan ponovno izvoljen in da bo dobil veliko večino. Zadnje ugotovitve razpoloženja volivcev sicer kažejo, da je demokratiški kandidat Walter Mondale nekoliko napredoval, ne pa dovolj, da bi lahko upal na zmago.

Kot kaže, bo Reaganova zmaga predvsem osebna, ne pa strankina. Tako menijo poklicni politični analitiki, da ima demokrati celotno možnost, napredovati v zveznem senatu, v spodnjem domu kongresa pa ne bodo izgubili svoje večine.

V Ohiu ima Reagan veliko prednost pred Mondalom. Demokratiški kongresnik Dennis Eckart, liberalen demokrat, pa ni v nevarnosti. Borba za ohijski državni senat med Frankom Mahnicem je Grace Drake je huda in bo imel zmagovalca najbrž pičlo večino. Isto velja za boj med državnim senatorjem Garyjem Suhadolnikom, konservativnim republikancem, in bivšim neodvisnim demokratiškim kongresnikom Ronaldom Mottljem. Menda ima Mottl prednost. Državni poslanec Ronald Sustar ni v nevarnosti glede ponovne izvolitve.

Poljske oblasti obtožile polkovnika v zaroti pri ugrabitvi in umoru duhovnika Rev. Jerzyja Popieluszkega

VARŠAVA, Polj. – Preteklo soboto se je več deset tisoč Poljakov udeležilo pogreba od tajnih policistov ugrabljenega in potem na krut način umorjenega duhovnika, Rev. Jerzyja Popieluszkega. Poljski režim drži v priporu tri uslužbenca notranjega ministrstva, ki so že priznali, da so Rev. Popieluszkega ubili. Predstavniki režima je dejal, da se preiskava nadaljuje, včeraj pa je bil obtožen sodelovanja v aferi polkovnik Adam Pietruszka, prav tako uslužbenec notranjega ministrstva.

Opazovalci poljskih političnih razmer menijo, da je odgovornost pri umoru Rev. Popieluszkega pri skupini stalinistov v poljski partiji, ki nasprotuje sorazmerno zmerni politiki gen. Wojciecha Jaruzelskega in ki so povezani z ZSSR. Kot v Bolgariji, tako na Poljskem je poljska tajna policija globoko infiltrirana od Sovjetov in ni mogoče izključiti možnosti, da so v ozadju umora Rev. Popieluszkega prav Sovjeti. Znano je namreč, da gen. Jaruzelski ni posebno priljubljen v Sovjetski zvezi.

Zaupni viri, ki govorijo z zahodnimi novinarji v Varšavi, vedo povedati na primer, da čakajo tri policiste, obtoženi umora Rev. Popieluszkega, ki je bil vnet nasprotnik komunizma, da jih bo kdo »rešil«. Ta »kdo« bi mogel biti le ZSSR ali pa stalinistični naslednik gen. Jaruzelskega.

Sandinisti trdijo, da so zmagali na splošnih volitvah, ki so bile preteklo nedeljo – Opozicija se volitev ni udeležila

MANAGVA, Nik. – Preteklo nedeljo so bile v državi splošne volitve, prve od prevzema oblasti sandinističnih revolucionarjev. Kot kaže, so sandinisti dobili 68 odstotkov vseh oddanih glasov, sami so bili napoveda-

li, da jih bodo dobili okoli 90 odstotkov. Gre za veliko zmago revolucije in ljudstva, je dejal Daniel Ortega, ki je dejanski voditelj marksističnega režima.

Vodilne opozicijske stranke se volitev niso udeležile, njih predstavniki trdijo, da so bile volitve torej neveljavne in brez pomena. Tudi Reaganova administracija ni pripravljena priznati veljavnosti volitev, češ, da niso bile svobodne. Kar je tuje opazovalce presenetilo, je bilo, da so kljub vsemu sandinisti dobili tako malo glasov, čeprav bodo še imeli vso oblast v svojih rokah.

V raznih krajih Nikaragve so še aktivni oboroženi protisandinistični gverilci, ki dobivajo gmotno in moralno podporo ZDA. Opazovalci nikaragveških notranjih razmer trdijo, da je gospodarstvo v obupnem stanju in nič ne kaže, da se bodo stvari obrnile na boljše. Pravijo pa tudi, da imajo sandinisti še vedno precej podpore med ljudstvom in da ni pričakovati padeč njih režima.

Nemiri v Indiji pojenjujejo – Vprašanja o politični zmožnosti novega predsednika vlade Rajiva Gandhija

DELHI, Indija – Poročila, ki prihajajo iz Indije, trdijo, da sta policija in vojska napravili konec nemirom, ki so sledili atentat na predsednico vlade Indire Gandhi. Atentatorja sta bila sikha, člana njene osebne straže. To dejstvo je bil povod za hindujske skrajneže, da so iskali in ubijali vse sikhe, ki jim je uspelo najti. Po nekaterih sicer nepotrjenih trditvah, je v nemirih umrlo več kot 1100 ljudi, med žrtvami pa so prevladovali sikhi.

Rajiv Gandhi, 40-letni sin Indire Gandhi, je postal nov predsednik indijske vlade. Opazovalci indijskih političnih razmer pa menijo, da ne bo kos svoji nalogi, saj se ni nikoli zanimal za politiko, dokler ga ni Indira Gandhi sama angažirala pred 4 leti in šele potem, ko je bil ubit v letalski nesreči drugi sin, ki je bil prvi izbranec Indire Gandhi, da bi bil njen naslednik.

Konstantin Černenko: ZDA in ameriški zavezniki so odgovorni za alarmantnost, ki prevladuje v svetu, ne pa ZSSR

MOSKVA, ZSSR – Sovjetski voditelj Konstantin Černenko je v govoru na zborovanju v tem mestu dejal, da nosijo odgovornost za nevarnost vojne v svetu izključno ZDA in ameriški zavezniki. ZDA pod predsednikom Reaganom želijo doseči vojaški premoč nad Sovjetsko zvezo in socialističnim svetom, je nadaljeval 73-letni Černenko, in kaj takega ZSSR ne bo nikoli dovolila.

Opazovalci sovjetskih razmer menijo, da so se Sovjeti sprijaznili z verjetnostjo ponovne Reaganove zmage na današnjih volitvah. Novih pobud za pogajanja ne bodo ponudili, dokler ne bo postala jasna Reaganova politika do ZSSR v njegovi drugi administraciji, dodajajo ti analitiki.

– Kratke vesti –

Jutri zjutraj ob 8.18 bo izstreljena v vesolje zrakoplov Challenger, na katerem bo 5-članska posadka. Polet bo trajal 8 dni, astronauti bodo skušali uloviti dva sonda, ki ne delujeta več. Gre za prvi tovrstni poskus.

Dva ameriška transportna letala se bosta pridružila mednarodni akciji, ki kljubuje lakoti v Etiopiji. Podatki kažejo, da strada v tej afriški deželi najmanj pol milijona ljudi in po vsej verjetnosti veliko več.

Iz Clevelanda in okolice

VOLITVE DANES—

Danes so volitve in je vaša državljanska dolžnost, da se jih udeležite. Volišča bodo odprta do 7.30 zvečer.

Ob petindvajsetletnici—

To nedeljo, 11. novembra, ob 2h popoldne, bodo v cerkvi sv. Vida počastili mučeniškega škofa dr. Gregorija Rožmana s posebno koncelebrirano mašo, ki jo bo skupaj z vsemi slovenskimi duhovniki Velikega Clevelanda daroval škof Edward Pevec. Takoj po maši bo spominsko slavje pod pokroviteljstvom Slovenske sobotne šole pri Sv. Vidu in pri Mariji Vnebovzeti. (V današnji AD je več člankov o škofu Rožmanu).

Večerja pri Sv. Vidu—

To soboto, 10. novembra, ob 7. uri zvečer bo v avditoriju pri Sv. Vidu na temo »božični večer«. Dar za prireditev s kulturnim programom, večerjo in plesom, je \$15 na osebo. Vstopnico lahko dobite v župnišču.

Jesenski festival—

V dneh 16., 17. in 18. novembra bo v avditoriju pri Sv. Vidu jesenski festival. Pridite!

Puranski festival—

Fara Marije Vnebovzete na Holmes Ave. priredi letni puranski festival v nedeljo, 18. oktobra.

Lep večer—

Preteklo soboto zvečer je Štajerski klub imel svoje letno martinovanje v avditoriju pri Sv. Vidu. Bil je lep večer z lepim obiskom.

Novi grobovi

Helen (Elsie) Blaskovic

V četrtek, 1. novembra, je v St. Luke's bolnišnici po dolgi bolezni umrla 71 let stara Helen (Elsie) Blaskovic z 1027 E. 69. ceste, rojena v Clevelandu, hčerka Marka in Rose, roj. Novosel, Blaskovic, sestra Petra, Anne, Mary Polo, Rose Veretic, Georgea, Mike-a in Johna (pok.), teta in prateta, zaposlena pri Elwell Parker Electric Co. 40 let, do svoje upokojitve 1. 1979. Pogreb je bil iz Želetovega zavoda na 6502 St. Clair Ave. preteklo soboto dopoldne, s sv. mašo v cerkvi sv. Pavla. Pokopana je bila na pokopališču Kalvarija.

Frank J. Hoffert st.

V nedeljo, 4. novembra, je umrl Frank J. Hoffert st., mož Vide (Edith), roj. Kuhar, oče Franka ml. in Nancy Matyazic, 5-krat stari oče, brat Edwarda in Emila (oba že pok.). Pogreb bo iz Brickmanovega zavoda, 21900 Euclid, Ave., jutri, v sredo, v cerkev sv. Kristine dopoldne ob 9.15. in od tam na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo danes, v torek, popoldne od 2. do 4. in zvečer od 7. do 9.

Belokranjsko martinovanje—

To soboto, 10. novembra, zvečer priredi Belokranjski klub svoje letno martinovanje in sicer v Slovenskem narodnem domu. Za vstopnico, pokličite 481-3308 ali 289-0843

Koncert Jadrana—

To soboto poda pevski zbor Jadran svoj jesenski koncertni nastop, ki bo združen z večerjo in plesom. Prireditev bo v SDD na Waterloo Rd., večerja bo servirana od 5.30 do 7.30 zvečer, sledil bo enourni koncert in nato ples. Vstopnice po \$10 lahko dobite, ako pokličete 481-3187 ali 531-3979.

Mladinski pevski zbor—

Jesenska prireditev Mladinskega pevskega zbora, ki ga vodi Cecilija Dolgan, bo to nedeljo popoldne v SDD na Recher Ave. Od 1. do 3. bo na voljo »buffet« kosilo, sledi nastop in nato bo ples. Vstopnice po \$8 za odrasle in \$4 za otroke lahko dobite pri Tony's Polka Village na E. 185. cesti ali v bari pri SDD na Recher Ave.

Zadušnica—

V četrtek, 8. novembra, ob 7h zvečer se bo v cerkvi sv. Vida darovala sv. maša za rajnega Matt-a Tekavca. Člani in prijatelji Slomškovega krožka vabljeni!

Spominski darovi Mohorjevi—

Namesto cvetja so darovali Mohorjevi družbi za znižanje oskrbovalnine (hrana in stanovanje) revnim študentom v njihovih domovih sledeči: Frank in Paula Pustotnik iz Geneve, O. sta darovala v spomin pok. Frančiške Perčič \$20, v spomin pok. Jožetu Juhant \$20, v spomin pok. Frančiške Perčič \$10 Paula Adamič. Umrlemu Andreju Maroltu v spomin so darovali po \$10 družina Damijana Zabukovec, Marija J. Prosen, John in Mary Petrič. Še v spomin pok. J. Juhantu po \$10 Marija J. Prosen in Paula Adamič. V imenu Mohorjeve se darovalcem zahvaljuje pov. J. Prosen.

Lepa podpora—

Želetov pogrebni zavod je daroval \$50 v tiskovni sklad našega lista v spomin na Viktoriji Poljšak in njeno zvesto podporo kulturnim in družabnim organizacijam v slovenski naselbini. Hvala lepa!

VREME

Spremenljivo oblačno, vetrovno in hladno danes z najvišjo temperaturo le okoli 44° F. Deloma sončno jutri in nekaj topleje. Najvišja temperatura okoli 52° F. V četrtek pooblačitev z možnostjo dežja in najvišjo temperaturo okoli 57° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. — 431-0628 — Cleveland OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (ISSN 0164-680X)

James V. Debevec — Publisher
Dr. Rudolph M. Susel — EditorPublished Tuesdays and Fridays except first two weeks
in July and one week after Christmas**NAROČNINA:****Združene države:**

\$28.00 na leto; \$14.00 za pol leta; \$8.00 za mesece
Kanada in dežele izven Združenih držav:
\$40.00 na leto; \$25.00 za pol leta; \$15.00 za 3 mesece
Petkova izdaja; \$15.00 na leto; Kanada in dežele izven
Združenih držav: \$20.00 na leto.

SUBSCRIPTION RATES**United States:**

\$28.00 per year; \$14.00 for 6 months; \$8.00 for 3 months
Canada and Foreign Countries:
\$40.00 per year; \$25.00 for 6 months; \$15.00 for 3 months
Fridays only: \$15.00 per year — Canada and Foreign \$20

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home,
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

No. 85 Tuesday November 6, 1984

**25-letnica dopolnjenega
mučeništva**

Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman je vse od nastopa svoje škofovske službe do njenega konca v begunstvu mnogo in bridko trpel. Lahko se mirno zapiše, da nobeden izmed številnih njegovih prednikov ni bil v tem oziru njemu enak. Svojo težko usodo je slutil in predvideval, ko je v svoj škofovski grb dal zapisati *Crucis pondus et praemium* (križa teža in plačilo). Tisto poldrugo desetletje (1930 - 1945), ko je pastiroval svojemu ljudstvu na sedežu škofije v Ljubljani, je bilo v zgodovini škofije v verskem in narodnem oziru med najtežjimi in gotovo najbolj usodno. Tem bolj tako, ker se je bila ob vdoru tujih armad vsa svetna slovenska oblast okrog njega porušila in je ostal sam kot osamljen svetilnik sredi razburkanega morja.

Ni moj namen sedaj opisovati razmere za časa Rožmanovega škofovanja. Veliko je bilo o tem napisanega in bo še, zmeraj bolj resnično in pravično, ko se čas odmika. Le toliko naj omenim, da je v katoliškem taboru ves čas temeljito vrelo, pa ni bilo mogoče ognja pogasiti. Z razcepljenimi katoliškimi vrstami je Slovenija prišla pod tujo oblast in neenotno jo je zajela komunistična revolucija. Škof je vse to videl in vedel, pisal in govoril, učil in svaril, pa je šel razvoj prek njega svojo pot v nesrečo in pogubo. Kdo si more predstavljati ali izmeriti velikost njegovega trpljenja in globino njegove nesreče, ko je, izvabljen na Koroško, da se mu reši golo življenje, končno spoznal, da ne more več nazaj na sedež svoje škofije? Teža križa...

Naj mi bo dovoljeno ob 25-letnici Rožmanove svetniške smrti (umrl 16. novembra v Clevelandu) obuditi na tem mestu nekaj osebnih spominov nanj, ki tudi nakazujejo težo njegovega križa, pa hkrati njegovo neizmerno zaupanje v Boga in njegovo dobroto, s katero je bil vedno radovoljno pripravljen pomagati bližnjemu v stiski in potrebi. Tak bližnji sva bila tudi moja ljuba žena in jaz v onih groznih časih.

Moji stiki z rajnim škofom so bili bolj redki, a zmeraj zelo topli in polni dobrotosti. Naštel bom le nekaj najbolj zanimivih in več ali manj pomembnih.

Bilo je leta 1938, ko je v prvih dneh avgusta Kmečka zveza, masovna organizacija slovenskega kmeta, priredila na Brezjah svoj prvi kmečki tabor v velikem, slavnostnem obsegu. Bil sem, kot izvoljen predsednik Mladinske Kmečke zveze (mladinske veje ogromne organizacije) med vodilnimi organizatorji tabora in kot tak sem šel v avdienco k škofu s prošnjo, da bi na taboru daroval sv. mašo in imel cerkven nagovor na množice. Cerkevni knez se je kljub svoji veliki zaposlenosti takoj odzval in obljubil sodelovanje po naši želji. Znana sva bila že od poprej in me je takoj povabil, naj se vsedem. Opazoval sem njegov izraz na obrazu in ugotovil, da mora veliko trpeti. Sam je začel in potožil, kako zelo ga skrbi usoda slovenskega naroda in posebej še slovenske Cerkev zaradi notranjih sporov med katoličani v tistem z nevarnostjo nabasanem času, ko je kljukasti križ stal na Karavankah (in se je leto dni kasneje začela druga svetovna vojna). Zaskrbljeno je hodil po sobi in bil videti ves nesrečen.

Jeseni l. 1944, na vrhuncu najbolj srditih bojov na vseh frontah in sredi krvave komunistične revolucije v domovini, se je pripravljala velika žalna in protestna manifestacija na Kongresnem trgu v Ljubljani v zvezi s komemo-

— SPOMINSKA PROSLAVA —**ob 25-letnici škofa Rožmana**

CLEVELAND, O. - Slovenski šoli pri Sv. Vidu in Mariji Vnebovzeti v Clevelandu sta pripravili kratko spominsko svečanost ob 25-letnici smrti škofa dr. Gregorija Rožmana, ki bo to nedeljo, 11. novembra, v cerkvi sv. Vida. Ob 2. uri popoldne bo darovana spominska sv. maša, glavni maševalec bo škof Edward Pevc ob somaševanju več duhovnikov. Po sv. maši bodo učenci in učenke obeh slovenskih šol v Clevelandu kar v cerkvi nastopili z za to priložnost primernim programom.

Škof dr. Gregorij Rožman je bil rojen 9. marca 1883 v Šmihelu pri Pliberku na Koroškem, v duhovnika celovške škofije je bil posvečen 21. julija 1907; 27. marca 1929 je bil imenovan za pomožnega ljubljanskega škofa, 1. avgusta 1930 pa je postal redni škof ljubljanski, kar je ostal do svoje smrti. V Cleveland je prišel 2. julija 1948 in tukaj umrl 16. novembra 1959.

O škofu Rožmanu še sedaj v domovini ni dovoljeno javno govoriti ali kaj pisati, razen

režimskim časopisom in zgodovinarjem, ki še vedno škofa blatijo kot narodnega izdajalca in vojnega zločinca. Škof sam pa je že v prvih mesecih begunstva prejel svoje zadoščenje od najvišjega cerkvenega vodstva. Vatikansko državno tajništvo mu je v imenu sv. očeta v odgovoru na škofovo poročilo o preganjanju Cerkev v Sloveniji v pismu, datirano 29. septembra 1945, izrazilo svoje priznanje in zahvalo ter zaključilo: »BRAT, PRAVILNO SI DELAL!«

Škof dr. Gregorij Rožman je kot cerkveni voditelj v begunstvu silno občutil vso težo negotovosti, v kateri so se takrat nahajali vsi begunci. Nenehno je nad njimi visela nevarnost nasilne vrnitve v Jugoslavijo v roke komunistom. Te težke skrbi je škof Rožman izrazil msgr. Francu Gabrovšku v Clevelandu v pismu, datirano 4. julija 1946:

Silne skrbi mi povzročata predvsem dve zadevi: Prva so naši begunci. Če ne bo možna vrnitev v doglednem času, kaj bō z njimi? Vem, da se pokli-

cani trudijo, a doslej še ni konkretnega uspeha. Od vseh strani pa se goni vedno isto: Vrnejo naj se! Seveda, za Titovino bi bil to gotovo uspeh, da nas dobi vse v roke; za svet, ki naj preskrbuje begunce, bi pa tudi ena velika sitnost bila najenostavnejše odstranjena. A o vrnitvi ne more biti govora. Na stotine štejejo primeri, kaj se v titovini zgodi, ko se lahkoverni vrnejo. Svet ne razume, če se pripoveduje o tem, ker ljudje iz resnično svobodnih držav ne morejo umeti razmer pod totalitarnim režimom.«

Škof dr. Gregorij Rožman je že leta 1944 slutil, da se zbirajo temni oblaki nad Slovenijo, kar priča naslednja notica:

Ljubljanski škof dr. Rožman je 10.5. 1944 povedal sledeče: 'Pri meni je bil višji nemški oficir in mi dejal: Slovensko ljudstvo ima žalostno bodočnost. Mora si pripraviti kovčke ali krste. Če bomo zmagali mi, bodo Slovenci potrebovali kovčke, če bodo zmagali Rusi, bodo rabili krste.'

Škof je odgovoril: Mi trdno upamo, da bo božja Previdnost odprla Slovincem tretjo rešilno pot.«

Res, našli smo rešilno pot, sicer s kovčki, a pot nas je vodila v svobodo in poštenega človeka vredno življenje.

Ob spominski proslavi ob 25-letnici škofove smrti se bomo marsičesa spominjali iz tistih nesrečnih dni. Vsi ste lepo vabljeni, posebno pa pripravljani odbor prosi narodne noše, da se sv. maše in spominske svečanosti udeležite v narodnih nošah.

Jože Melaher

**ZAHVALA
Tabora DSPB**

CLEVELAND, O. - Vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je naš jesenski družabni večer 20. oktobra tako lepo uspel v vseh ozirih, prav iskrena hvala. Tako številnega obiska že dolgo nismo imeli in ga tudi letos nismo pričakovali, zato ste nas, dragi rojaki, resnično presenetili. Moralno in gmotno ste nas podprli, da bomo lažje premostili vse težave, ki so še pred nami ob pripravah za 40. obletnico Vetrinjske tragedije v juniju 1985., na katero vas, dragi rojaki, že danes opozarjamo.

Naj se še posebej zahvalimo ge. Stanovnikovi, ki nam je s svojimi pomočnicami pripravila res okusno večerjo, *Ameriški Domovini*, ki je s članki in obvestili opozarjala na našo prireditel, in dr. Milanu Pavlovčiču, ki je preko zračnih valov pošiljal vabila za naš večer v slovenske domove. Vsem imenovanim pa tudi vsem tistim, ki jih nismo navedli, naj velja naš »Boglonaj«.

Tabor DSPB

Škof dr. Gregorij Rožman, ko leži na mrtvaškem odru v cerkvi Sv. Lovrenca v Nevburgu

racijo za padlimi domobranci, kjer naj bi bil sodeloval tudi ljubljanski škof osebno. Uspelo mi je zvedeti, da bo v govorih javen napad usmerjen ne samo proti partizanom, ampak in tudi zlasti proti zahodnim zaveznikom, posebno Angležem. Obiskal sem škofa in mu svetoval, naj se prireditve osebno ne udeleži, ter mu utemeljil, zakaj ne. Bil je močno potr radi razvoja dogodkov doma in po svetu, bodočnost je videl pred seboj vso črno, ni bilo nikake rešilne poti. Samo ljubezen do svojega ljudstva, ki mu je bil pastir, in neomajno zaupanje v Boga ga je držalo, da ni omagal. Izrekel je značilne besede: »Samo Bog ve, kako bo nekoč ljudstvo sodilo naše zadržanje, ki je vse usmerjeno v njegovo dobro.«

Srečala sva se kot begunca v Celovcu. Septembra 1945 se mi je iz mojega trpečega srca izlilo čustvo v besede in napev begunske pesmi »Mati Marija na tuje je šla...«, ki so jo naši ljudje potem po taboriških tako vneto prepevali. Želel sem dobiti škofovo odobrenje za uporabo pesmi pri službi božji v cerkvi. Škof je bil videti močno prepaden, poznale so se mu prečute noči, v katerih je preklečal, proseč božje pomoči. A je postal živahen, ko je videl zakaj sem ga obiskal. Skrbno je prebral besedilo pesmi in me pozval, naj jo tudi zapojem. Nato je rekel, naj jo le pošljem v taborišča, da bodo ljudje z njo izpeli svojo bol, hkrati pa naši v nji tolažbo in zaupanje v božjo pomoč. Ko so me Angleži v Celovcu na zahtevo »zavezniške« jugoslovanske vlade zaprli za izročitev, je bil ta veliki duhovnik — sam potreben tolažbe — najboljši tolažnik moje uboge žene, ko se je trudila in končno uspela rešiti me iz ječe in verjetnih strašnih posledic tega političnega zapora.

Na poti iz angleške okupacijske cone v Avstriji v francosko (Tirol) novembra 1947, sem za nekaj tednov ostal v

(Dalje na str. 4)

**Rojakil Priporočajte
Ameriško Domovino
svojim slovenskim
prijateljem in znancem!**

Nova cerkvena dvorana – Življenje stare kolesnice

NEW YORK, N.Y. - ... podoba našega skupnostnega življenja pri slovenskem sv. Cirilu na Osmi, ki sem si jo risal v realističnem stilu od septembrske tretje nedelje do dveh dni pred oktobrsko, ko bo spet prosvetna, mi je vsilila naslovno misel tega mojega sestavka.

Vsakdo, ki me pozna iz pisanja poprejšnjih let v *Ameriški Domovini* o življenju iz njujorške slovenske srenje, je mojih zopetnih štirinajstih zapisov zlahka spoznal, da mi je poprejšnji optimizem izginil – po treh letih in malce čez...

Vem, v tem času sem se tudi jaz spremenil in postaral za tri leta in malce čez... pa vendar menim, da se mi nista niti srce niti duša, pa menda tudi obraz ne, kot se je spremenilo naše skupnostno življenje pri Sv. Cirilu. To naše življenje je zanjela vremenska pasjost, ki traja kar leto in dan s parimi prejšnjimi sledki vmes. To se pravi, le z nekaj lepimi obiski domače slovenske cerkve.

Ker tako ravnamo zdaj že kar nekaj let, smo si zgladili življenjsko pot v že kar globokih kolesnicah, ki sicer nekako teče, in se bojim, da se ne znamo več izvleči iz njih. Te naše življenjske kolesnice nič kaj dobrega nam ne obetajo za prihodnje dni. Trdno sem do pred enega leta menil, da se bomo izvlekli iz njih, ko smo začeli z delom za novo cerkveno dvorano pri slovenskem Sv. Cirilu.

Pa po enem letu moram ugotoviti, da smo ostali pri starem, pri nekako 12. lepim obiskih slovenske cerkvice na Osmi. Devet tretjih – prosvetnih – nedelj, Cvetna in Vstajenska, pa še Misijonska. Ob božiču že nekaj let nimamo izredno posebnega obiska niti na sveti večer in niti ne na božični dan.

Ne poznamo več, kot smo to imeli pred nedavnim, da so naši odseljeni mladi prišli v domačo slovensko faro, iz katere so odšli, v krog svojih domačih. In pri slovenskem sv. Cirilu smo se srečali. O, koliko je bilo pozdravljanja in veselih obrazov pred cerkvijo po polnočnici. Našim ljudem se takrat ni nikamor mudilo. Zdaj pa ne prihajajo več. In še tisti, ki pridemo, se hitro razpršimo, vsak v svojo smer.

V poletni pasjosti pa je podoba kot, da smo se razstopili. Že par let ni več srenjskega piknikovanja v Mohamsic State Parku, ki se zdaj imenuje Roosevelt Park. Kar po svojih ustaljenih kolesnicah zadnjih par let jo vozimo naprej, naprej... in dokler bomo vozili naprej, če teh kolesnic na nek način ne bomo zapustili. In iz teh kolesnic na lahko spravijo samo naši »ta mladi«, kar jih še imamo. Kako bodo nas in sebe spravili na bolj obetajočo pot, morajo oni razmišljati, jo najti in nam jo vsem pokazati...

Ne samo jaz, tudi dr. Kalan je v svojem poročilu o tretji septembrski – prosvetni –

nedelji zapisal, da se nas letos ni zbralo toliko kot lani. Vsaj na tretjo lansko septembrsko nedeljo je naša nova dvorana vplivala in delovala, ker je bilo razglašeno po srenji, da bo na to nedeljo njena blagoslovitev. Blagoslov na to nedeljo je rodil lep uspeh, potem pa... oh, nazaj v svoje kolesnice... pustih, praznih nedelj...

In po enem letu nove dvorane, kako je pri našem slovenskem sv. Cirilu na Osmi? Tako, kot je bilo, ko smo imeli še staro dvorano, nad katero so premnogi naši »ta mladi« tarnali: Kdo bo kaj več hodil v takšno dvorano? Že letošnja tretja septembrska nedelja je pokazala, da smo kar spet v starih kolesnicah.

Še bolj pa mi jo to dopovedala četrta septembrska! Hvala Bogu, da smo v letošnjem septembru imeli še peto, za katero je njujorški misijonski krožek določil, da bo njegova letošnja misijonska nedelja. Tako nas je bilo na to nedeljo pri Sv. Cirilu kar precej več, kar nekam toliko, kot na tretjo septembrsko, na prosvetno nedeljo.

In tudi na misijonski je bilo letos manj zbranih kot lani, čeprav nismo imeli v preteklem letu od septembra do septembra kaj več smrtnih slučajev. Bolj so nas prizadeli primeri hujše ostarelosti in onemoglosti. In ta dva vzroka sta nam pognala spet nekaj slovenskih ljudi iz Ridgewooda v širšo srenjsko razpršenost.

O uspehu in neuspehu te misijonske nedelje bo verjetno poročal kdo od krožkarjev.

Po tej peti septembrski nedelji je prišla prva oktobrska. Po štirih mesecih spet obhajilna nedelja tako imenovanega farnega društva Najsvetejšega imena. Mislim sem, da bo pri osmi maši spet lepo. Pa skoraj ne bi hotel obelodaniti števila, koliko se nas ne zbralo. Menda komaj ena četrtnina članov. Tako bi jaz dejal. Pri deseti maši je bilo potem še slabše kot sicer...

Vendar ob nedeljah tega društva imamo vsaj nekaj, da odnesemo, in to so govori Rev. Alojzija Jenka, ki že kar precej časa prihaja na te sestanke, in nam zmerom kaj zanimivega in koristnega pove tako iz verskega kot tudi splošnega življenja, ki objema včasih tudi narodno na tujem in tam doma, na Slovenskem.

Tako nam je na zadnjem oktoberskem razgrnil svoja opažanja, ki si jih je nabral na letošnjem obisku Slovenskega. Torej zamejsko in matično slovensko ozemlje. Govoril nam je o narodni stiski slovenskih ljudi na Koroškem in Goriškem ter Tržaškem. Pozval nas je, da se malce bolj resno zanimamo za to pereče narodno vprašanje.

Župnik oče Robert nas je samo mimogrede, brez vsake živahnosti opozoril, da je pred nami tradicionalna farna jesenska zabava – Vinska trgatva. Ni se dotaknil perečnosti, kdo bo delal, da bo tudi kaj

gmotnega uspeha. Po tej poti organiziranja potem vse pade na par ljudi, ki zmerom delajo. V to potem padejo: Babnikovi, Prelogova, Grom in Osovnik. In zdaj že več kot eno leto je najtežji problem ob prilikah farnih zabav – tri na leto – spraviti naše ljudi skupaj v nekaj večjem številu.

Kako bomo letos uspeli, ne vem, ker ni med nami več par starejših rojakov, ki so organizirali svoja omizja. Dalje, manjkata nam Tončka in Frank Serjak iz New Jerseyja. Ni med nami več Cirila Guardia, ki zdaj živi na Floridi. Marija Vrabčeva se nam od časa do časa nekam skuja... in vendar na drugo oktobrsko nedeljo je župnik, oče Robert v cerkveno oznanilo zapisal:

»Vsakoletna VINSKA TRGATEV bo letos v soboto, 10. novembra, ob osmih zvečer. Kje? TADMORE HALL v Ridgewoodu – križišče Forest in Summerfield – orkester: Oberkramer Stars – srečolov – in vsa okrepčila.

Komur je mar obstoj naše slovenske cerkve se bo načelno predvsem udeleževal slovenskih družabnih prireditev.« In to župnikovo oznanilo objavljam še v *Ameriški Domovini*. Osebo vabim iz sosesčine Zvonovce in druge Slovence. Saj mi prihajamo v Fairfield. Tako nas je kar lepo število prišlo na koncert Ljubljanskega okteta v petek zvečer, 12. oktobra. Kar okoli 90 nas je bilo. Večer je bil lep. Občutili smo utrip in dih slovenske zemlje, srca in duha...

Čez dva dni pa druga oktobrska nedelja na Osmi... vsa v starih kolesnicah našega življenja... Torej: pasja, pusta in mrtva kot marsikatera v naši življenjski navadi.

Čez dva dni, ko to pišem, bo tretja oktobrska nedelja, zopet prosvetna. Program nam bodo spet dali slovenski gostje iz Toronta. Gotov sem, da bo spet lepo, ko se bomo lahko pobahali s tujim perjem. Vendar gotov sem tudi, da nas bo le zbranih pri Sv. Cirilu nekaj več kot sicer. Ne vem pa, če nam bodo v naše žile vlili nekaj stalne moči, da bi mi zlezli iz teh presnetih starih naših kolesnic življenja...

– Tone Osovnik

»V Sori raste Karmel«

FOWLER, Kans. - To je bil naslov lepega članka, ki ga je napisal urednik *Družine* dr. Drago Klemenčič. Zidovje se že dviga nad zemljo in sestre upajo, da bo morda vse pod streho pred zimo. Delavci se zelo trudijo, tako pravijo v zadnjem pismu. Seveda ameriški dolar jim je v največjo pomoč, čeprav dobri ljudje tudi v domovini nekaj darujejo. Večino materiala morajo plačati v dolarjih, zato se ponovno obračajo na vsa dobra srca Slovencev po Ameriki in Kanadi, za pomoč.

Upam, da jih bomo s skupnimi močmi le spravili pod streho in jim preskrbeli primerno stanovanje. Čeprav je

O razstrelitvi spomenika padlim partizanom na Muljavi pri Stični

Naš naročnik je poslal sledeče poročilo o razstrelitvi spomenika na Muljavi, o kateri zadevi smo že poročali. Ur.

CLEVELAND, O. - Prijatelj podpisanega se je ravno takrat mudil v Sloveniji na obisku in se je celo pet dni po dogodku (do razstrelitve je prišlo 8. oktobra zvečer, op. ur.) peljal iz Dol. Toplic po tako imenovani »partizanski magistrali«, to je cesta, ki teče iz Starih žag v Rogu preko Podhoste, Soteske, Žužemberka, Zagradca in Muljave do odcepa na Ivančno gorico, kjer se združi z avtocesto Ljubljana-Zagreb.

Ustavil se je na malici namerano tudi na Muljavi, kjer se je ta incident zgodil. Šel je v poznano gostilno na ovinku v središču Muljave, katera nosi naslov po znanem Jurčičevem romanu »Deseti brat« in se imenuje »Gostilna pri Ober-

ščaku«. Tukaj je prisluhnil različnim komentarjem od domačih kmetov in delavcev, kateri pa niso obtoževali kakšnih domobranskih simpatizerjev, pač pa so namigavali in sušljali, da so to storili mladi in sicer sinovi bivših partizanskih borcev. Ti mladi imajo praznega besedičenja o socializmu in boljši bodočnosti tako rekoč že preko glave, ter so si dali »duška« s tem dejanjem.

Mislím, da tukaj ni potrebna nobena pripomba ali komentar s strani naše zamejske emigracije, ker dejstva že sama kažejo, kakšna je situacija doma v Sloveniji. Toliko v pojasnilo in lažje razumevanje celotnega slučaja.

Ing. Milan Resar

Beograd išče partnerjev

Jugoslavija po poskušala skupaj z dolžniki predvsem iz tretjega sveta podvzeti politične akcije, da si olajša dolžne obveznosti. Zaželene bodo gotovo plačilne olajšave ter znižanje obrestnih mer. V tem okviru namerava Beograd oživetiti delavnost neuvrščenih držav, o kateri je bilo zadnje čase bolj malo slišati. O tem so temeljito razpravljali na skupni seji jugoslovanskega in partijskega vodstva.

V tem smislu je zato Djuranović obiskal Indijo (začetki neuvrščenih so v dogovorih med Nehrujem, Nasserjem in Titom, n. op.), druge osebnosti pa dežele Latinske Amerike. Posebej poudarjajo pri teh obiskih, da je zdaj v vodstvu jugoslovanskega zunanjega ministristva musliman Raif Dizdarević, izvirajoč iz močne politične družine v Sarajevu.

Enega izmed razlogov za to obnavljanje stikov med neuvrščenimi predstavlja bojazen, da utegnejo Mednarodni denarni sklad (IMF) ter zahodne upniške banke proti koncu leta 1984 izvesti nov pritisk na jugoslovansko vlado glede izvedbe gospodarskih reform. A že 15. avgusta objavljeni komunike državnega in partijskega vodstva opozarja, da bo »Jugoslavija tudi v bodoče pri

svojih dogovorih z drugimi deželami in IMF ter bančnimi organizacijami vztrajala na svojem demokratičnem samoupravnem socialističnem razvoju.«

V resnici pa ne gre niti za socializem ali samoupravljanje, ampak za preprečevanje stabilizacijskih programov in to s strani vrhunskih jugoslovanskih političnih gremijev. To dejstvo ne more ostati prikrito mednarodnemu finančnemu svetu. Jugoslavija zato poskuša, da bi dosegla rešitev »na dolgo roko«, namesto da bi sleherno leto obnavljala razgovore o dolžnih obveznostih. Temu so se uprli posebej predstavniki ZDA, ki menijo, da bi sleherni pritisk na jugoslovanski režim glede predelave bil dvomljiv.

Poizkusi vplivanja na finančni svet skupaj z deželami Latinske Amerike in Azije so torej neke vrste izhod iz ponesrečenih poizkusov dogovorov. Vse kaže na to, da se Jugoslavija hoče izogniti izjavi o nezmožnosti izpolnitve finančnih obveznosti. Zato znova poskuša preko zvez s tretjim svetom vplivati na finančni svet. Jugoslovanski dolg znaša trenutno 21 milijard dolarjev.

Svobodna Slovenija
(18.X.1984)

Znanstvena knjiga o položaju Slovencev na Koroškem

Pred kratkim je izšla v angleščini znanstvena knjiga, ki jo je napisal Thomas Barker in ki ima naslov »The Slovene Minority of Carinthia«.

O SVOBODI

Oznaniti svobodo še ne pomeni, da smo jo vzpostavili... Ne gre za vprašanje pisane, temveč za vprašanje resnične svobode. Svoboda, ki ni dejanje, ni svoboda, je le beseda v slovarju, zvok, ki zaživi v zraku in v zraku umre.

– Alberdi

N.N., Florida	500.00
N.N., Florida	500.00
N.N., Florida	500.00
N.N., Florida	500.00
N.N., Cleveland, O.	50.00

Prisrčna zahvala vsem darovalcem. Tudi v naprej lahko pošljete vse svoje darove na moj naslov:

Fr. John Lavrih
P.O. Box 38
Fowler, Kansas 67844

IZ ŽIVLJENJA V SLOVENIJI

— Partija grozi —

Že nekaj časa se dogajajo v Jugoslaviji zanimivi premiki. Po vseh republikah vstajajo razni oporečniki, pisatelji, kulturniki; radovedneži, ki ne verjamejo več partijski »resnici« in hočejo sami doumeti polpreteklo zgodovino, itd. Ta hoče obnoviti proces proti dachaucem, oni proti stalinstom, morda objavijo željo o rehabilitaciji Rožmana, nekdo hvali Kocbeka, tretji nastopa proti marksizmu, oni proti leninizmu. Nekaj ni v redu; vse kaže, da državni in partijski voz škriplje.

Tudi Zveza komunistov (prej Komunistična partija) je spoznala, da ne sme dopustiti tega, če hoče še ohraniti monopol oblasti nad ljudstvom. Zato so sedaj malo napeli vajeti, da skušajo rešiti, kar se rešiti da (če se sploh da).

Ali Šukrija, predsednik predsedstva CK ZKJ (to je Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije) je v zadnjih govorih ostro napadel vse take »deviacije«. Njegova analiza je zelo odkrita, saj pravi na primer: »Naša prizadevanja... izkoriščajo različne protisocialistične in protisamoupravne sile... napadajo najsvežejše vrednote naše revolucije... napadajo avnojske temelje... se zavzemajo za... meščanski, večstrankarski ali centralistično-etatistični koncept... se naslanjajo na reakcionarne skupine v tujini...«

Drugje pravi: »...Svoboda je tudi dolžnost, da odstranjujemo vse, kar ovira svobodo človeka pri delu, moramo odločno obračunavati s sovražniki naše socialistične samoupravne družbe, ne da bi se izogibali, na podlagi ustave, ustreznih administrativnih ukrepov. Do kontrarevolucionarnih akcij ne smemo biti liberalnejši, ker nas lahko to jutri udari po glavi. Med nami in razrednim sovražnikom ni bilo nikoli kompromisov in jih tudi nikoli ne bo. ... Zato bo ZKJ vztrajala pri obrambi razrednega značaja naše socialistične demokracije...«

In kaj predlaga najvišji predstavnik partije? »...se moramo boriti proti vsakemu nacionalizmu... kot jedru zbiranja vseh protisocialističnih sil... vsak napad na pridobitve naše revolucije je kontrarevolucionarno dejanje in kot takega ga bomo tudi obravnavali z uporabo — na temelju ustave — vseh legitimnih zakonskih ukrepov.

25-letnica dopolnjenega mučeništva

(nadaljevanje z 2. str.)

Salzburgu, da so se stvari primerno uredile. V ženskem samostanu Nonnberg pod salzburskim gradom sem našel — ljubljanskega škofa — begunca, ki se je trdno boril, da bi prišel najprej v Švico, potem pa v Ameriko. Silno se je razveselil, ko me je zagledal, kar objel me je in toplo pozdravil ter vprašal, kako je ženi in meni. Potem sva pa v njegovi skromni sobici sedla in se dolgo pogovarjala, mnogo sva si imela povedati. Bridko se je pritožil, kako mu tudi ameriška zasedbena oblast ni naklonjena in mu dela težave. »Ko bi le mogel sleči škofa«, je vzdihnil, »pa bi šlo vse lažje.« Sprevidel sem, da mu iz čaše trpljenja niti kaplja mučeništva ne preostane, da bi je ne izpil do dna.

Potem sva skoraj dnevno hodila skupaj na sprehod, se pogovarjala in pretresala posebno tista vprašanja, katerih je bilo polno srce in misel. Ko sva se vračala nekega dne od božjepotne cerkve Marif Hilf v okolici Salzburga, se škof nenadoma ustavi, me prime za roko in reče: »Marija brezjanska se je vrnila v svoje domovanje — mi se ne vrnemo nikoli več.« Tačas nisem verjel v njegovo prerokbo, pa bi bilo bolj prav, če bi bil. *Crucis pondus...*

Kočevarji, nemška etniška skupina, so bili del vernikov ljubljanske škofije dolga stoletja, dokler jih ni Hitler preselil med vojno na južno Štajersko, od koder je bil izgnan Slovenec. Po vojni so v velikih množicah prbežali v Ameriko, kjer so po večini že imeli svoje sorodnike, in se naselili v Ridgewoodu in okolici. Prosili so svojega škofa Rožmana, da bi jim držal misijon v nemškem jeziku. Njihov vrhovni dušni pastir se je odzval in prišel za več dni v New York. Bil je septembra 1958, dobro leto pred smrtjo, ko se je oglasil tudi v najinem domu in se pomudil pri nama celo popoldne. Bil je utrujen od dolgih dnevnih pridig in je tožil, da ni zdrav. Kupa trpljenja in mučeništva se mu je polnila do vrha, prenašal je vse vdani v voljo božjo in govoril o božji dobroti in ljubezni.

Ko sva z ženo pokleknila, da bi nama ob slovesu dal svoj blagoslov, je želel, naj bi se stvari tako obrnile, da bi se midva mogla vrniti v domovino — on se ne bo mogel več —, potem pa dvignil svoje svetniške roke in naredil znamenje križa, tistega križa, ki je bil zanj simbol njegove škofovske službe: *crucis pondus...* Nad naju pa je s tem križem razlil bogastvo milosti božje, ki jo čutiva do današnjega dne.

Popolnoma enako govori Andrej Marinc, ki stoji na čelu slovenski komunistični partiji:

»Imamo opravka s povečano aktivnostjo opozicijskih sil v Jugoslaviji, pa tudi v Sloveniji. Oživlja antikomunizem... govorijo o tem, da bi morali uveljaviti politični pluralizem meščanskega buržoaznega tipa... gre za neko desničarstvo... v pojavih meščanskega liberalizma in zgodovinsko znanega slovenskega klerikalizma, ki nekako dviga glavo... se kažejo skozi razne oblike razvrednotenja naše revolucije, narodnoosvobodilnega boja, poveljnega razvoja... moramo odklanjati... družbene odnose, ki pomenijo vračanje v star strankarski sistem — v politični pluralizem...«

Kakšne rešitve predlaga on? »...so zavezani odločno preganjati naši državni in pravosodni organi...«

In kaj pravi Božidar Gorjan, predsednik zveze partizanskih borcev: »...Zato ne smemo dovoliti, da nam del periodičnega tiska skače v hrbet... in hočejo kompromitirati našo NOB, ljudsko oblast, poskušajo rehabilitirati nekatere sodelavce okupatorja in skratka, objavlja iste zamisli in gesla, kakršne neguje emigrantski tisk ves čas po vojni... ne smemo dovoliti, da ozke grupe ljudi privatizirajo posamezne revije...« (Verjetno misli na *Novo revijo!* — n. op.)

Kot vidimo, se je vrh partije splasil. Kot da bi pritisnil na gumb, govore vsi enako. Kontrarevolucija, napad na našo revolucijo, po ustavi administrativne ukrepe — (to je sodišče in zapor) — pa utišanje vsaj malo neodvisnih revij in glasov. V Sarajevu so že postavili enega v ječo, sedaj groze s podobnim še drugim in drugje. Zavedajo se, da čas teče proti njim, da so vsaj nekateri začeli misliti z lastno glavo. In sedaj hočejo poseči po edinem orožju, ki jim še preostaja, saj idejne moči že zdavnaj nimajo več — to je po gorjači. Bodo uspeli?

— Svobodna Slovenija
(18.X.1984)

MALI OGLASI

Sem moški, star 50 let, nealkoholik. Želim spoznati dobrosrčno žensko, staro od 40 do 50 let, za skupno življenje. Prosim samo resne ponudbe.

Tel. (312) 425-3715.
(85-88)

Anton M. Lavriša

ATTORNEY-AT-LAW
(Odvetnik)

Complete Legal Services
Income Tax - Notary Public

18975 Villaview Road
at Neff
692-1172

L. P.

For Sale

Euclid. 2 bdrm. bungalow. Garage. Fenced-in yard. Basement. Attached family room. High 40s. Call 449-4145.

(85-87)

For Rent

5 rooms down. Furnace. No children. No pets. St. Vitus area. 391-9453.

Rooms For Rent

Bonna Ave., up.
Call 431-2814

(85-88)

Button Box

Melodija. C-F-B flat. Excellent cond.

261-2225

(85-86)

Wanted: Cleaning Woman

2 times a week, in a Bratenahl home. Call after 6 p.m.

268-4160.

(84-87)

Investment Property

Nottingham area. 2 family house. Newly decorated. 2 car garage. \$39,900. Income \$475 a month. Use as tax shelter. 951-3225.

(84-87)

Janitorial Work

Part-time, days. Euclid, Ohio. Must have experience in transportation. Good pay. Call 461-8920.

(84-86)

For Rent

Single 3 bdrm. home. Grove-wood area. Call 331-5421.

(84-87)

Help Wanted

Experienced cooks & waitresses. Apply in person — 11394 Kinsman Rd. (Rte. 87) in Newbury, Ohio. Call 564-7339, ask for Henry or Rose.

(78-85)

The Holy Family Society of the USA

ONE FAIRLANE DRIVE, JOLIET, ILL 60434

Since 1914...

The Holy Family Society of the U.S.A. has been dedicated to the service of the Catholic home, family and community. For half-a-century your society has offered the finest in insurance protection at low, non-profit rates to Catholics only.

LIFE INSURANCE • HEALTH AND ACCIDENT INSURANCE

Historical Facts

The Holy Family Society is a society of Catholics mutually united in fraternal dedication to the Holy Family of Jesus, Mary and Joseph.

Society's Catholic Action Programs are:

1. Scholarships for the education of young men aspiring to the priesthood.
2. Scholarships for young women aspiring to become nuns.
3. Additional scholarships for needy boys and girls.
4. Participating in the program of Papal Volunteers of Latin America.
5. Bowling, basketball and little league baseball.
6. Social activities.
7. Sponsor of St. Clare House of Prayer

Družba

sv. Družine

Officers

President..... Joseph J. Konrad
First Vice-President..... Ronald Zefran
Second Vice-President..... Anna Jerisha
Secretary..... Robert M. Kochevar
Treasurer..... Anton J. Smrekar
Recording Secretary..... Nancy Osborne
First Trustee..... Joseph Sinkovec
Second Trustee..... Frances Kimak
Third Trustee..... Anthony Tomazin
First Judicial..... Mary Riola
Second Judicial..... John Kovas
Third Judicial..... Frank Toplak
Social Director..... Mary Lou Golf
Spiritual Director..... Rev. Lawrence Grom, O.F.M.
Medical Advisor..... Joseph A. Zalar, M.D.

Kanadska Domovina

Iz naše zgodovinske preteklosti

TORONTO, Ont. - »Narod, ki pozablja svojo zgodovinsko preteklost, ni vreden svoje bodočnosti.«

Te besede sem nekje bral že pred leti, ne spominjam pa se kje in čigave so bile; le toliko vem, da so se mi globoko vtisnile v spomin, ker je v njih veliko resnice. Kajti pretrgati s preteklostjo je isto, kot izkoreniniti mlado drevo, katerega življenja zavisi od sokov, ki po koreninah prehajajo v deblo, veje in listje in mu tako omogočajo življenje in rast.

Nekako tako je tudi z narodom. Saj je preteklost tista, ki nas je oblikovala, da smo danes kristjani in Slovenci, da smo v odmerjenem prostoru kulturno in narodno rasli in dosegli stopnjo dozorevanja, ki je nujna za nadaljnji razvoj in obstoj.

Novi rdeči gospodarji v domovini se tega ne zavedajo. Pretrgali so s slovensko narodno preteklostjo, kjer v njej niso našli nobenega opravičila za svojo krvavo revolucijo, ki naj bi po njihovem bila »osvobodilna borba«, v stvari pa je bila le marksistična manipulacija razmer za časa nemške in italijanske okupacije za oblast, katero je komunistična partija za vsako ceno hotela dobiti v roke. Narod je ta komunistični pohlep po oblasti plačal s potoki krvi in s tisočimi nedolžnimi žrtvami, ki niso bili pripravljani sprejeti nov Stalinov red, ki ga je slovenska komunistična partija s Kardeljem na čelu, takrat učila.

Danes doma v šolah slovensko mladino učijo, da se je zgodovina pričela z njihovo »osvobodilno borbo«, zavrtno pa zamolčujejo osvobojeenje, ki so ga naši voditelji priborili že leta 1918. Takrat se je namreč slovenski narod resnično osvobodil stoletnega zatiranja, raznarodovanja in zapostavljanja, ko se je za vselej otrešel nadvlade Avstro-Ogrskega imperija.

Na dan 29. oktobra 1918. leta je proglasil svojo neodvisnost in v svobodi oklical svojo prvo slovensko vlado. Ta 13 članov. Slovensko ljudsko stranko so v vladi zastopali: Predsednik Josip vitez Pogačnik, minister za notranje zadeve dr. Janko Brejc, minister za prosveto dr. Karel Verstovšek, minister za kmetijstvo za narodno obrambo dr. Lovro Pogačnik, minister za javna dela ing. Vladimir Redr. Anton Breclj. Zadnjega so Italijani zaprli, ko so izvele, da je član nove slovenske vlade in mu tudi po izpustitvi niso dovolili, da bi hodil v Ljubljano na vladne seje.

Kot zastopniki Napredne stranke pa so bili v vladi slededeli: Dr. Ivan Tavčar kot mini-

ster za prehrano, dr. Karel Triller, minister za trgovino in industrijo, pravosodno ministrstvo je bilo poverjeno dr. Vladimirju Ravniharju, finančni minister je bil dr. Vekoslav Kukovec, minister za promet pa dr. Pavel Pestotnik. Socialiste je v vladi zastopal Anton Kristan kot minister za socialno skrbstvo.

Tako je nova vlada nemudoma pričela z delom, da bi čimprej ustvarila pogoje za normalizacijo razmer in odpravila posledice končane vojne. Vojna pa je za seboj zapustila veliko upostoženje in pomanjkanje, kar se ni dalo čez noč odpraviti, kakor so nekateri pričakovali in upali. Poleg tega je ostalo pereče vprašanje mejá nove slovenske države.

Na Štajerskem je general Maister na svojo pest osvobodil Maribor in zasigural tamkajšnjo severno mejo. Glede Koroške, ki bi bila lahko brez posebnih težav zavzeta v novemburu ali v prvih dneh decembra, je imela nova vlada razne pomisleke. Tako je minister za prehrano dr. Tavčar izrazil bojazen, da ne bodo mogli v takratnem stanju prehranjevati še Celovec in Beljak. Finančni minister dr. Kukovec in pravosodni minister dr. Ravnihar sta izjavila, da ni na razpolago zadosti administrativnih moči, ki bi zasedeno koroško ozemlje opravljali.

Šele koncem aprila 1919 se je slovenska ofenziva za Koroško pričela, a je bila z nemško protiofenzivo odbita. V Ljubljani se je potem organizirala nova dravska divizija s pomočjo beograjske vlade in 28. maja pričela novo ofenzivo, ki je v 10 dneh zavzela Celovec in se ustavila pri Gospe Sveti. Med tem sta poslanca ameriškega predsednika Wilsona, Miles in King, sporazumno z Nemci, že predlagala plebiscit. Kako je izpadel plebiscit, nam pa današnja Koroška jasno prča.

Vsekakor so čas in hitro se odvijajoči dogodki prehiteli novo vlado, ki je na prelomnici narodne zgodovine prevzela krmilo in v novo pridobljeni svobodi iskala najboljše poti, da bi to svobodo ohranila in z njo narodu odprla pot v gospodarsko in kulturno rast. To ji je uspelo, sicer ne v popolni meri kakor bi si vsi želeli, da bi v zedinjeni Sloveniji in svoji lastni državi krojili našo narodno bodočnost. Izguba zamejnih slovenskih pokrajin in njihovih slovenskih rodov, je bil gotovo hud udarec za novo vlado, ni pa pomenil smrti.

Koroško smo l. 1919 zgubili s plebiscitom. Po drugi svetovni vojni l. 1945 so jo slovenski komunisti prodali za ceno krvi 12.000-čev slovenskih protikomunističnih borcev. Vse to

TORONTO, Ont. - Ko se toplo poletje poslovi in prvi mrzli vetrovi zapihajo okrog vogalov, vemo, da v deželo prihaja jesen in z njo skorajšnja zima. Aktivnosti v prosti naravi izumro, pa ne k počitku, kot to stori narava, temveč se preselijo v dvorane, kjer se življenje nadaljuje.

V oktobru mesecu, ki je pričetek take jesenske oziroma zimske sezone, se z novo silo pričnejo agilnosti posameznih društev in organizacij v bolj omejenem krogu. Vrstijo se razne prireditve, ki v svojem bistvu ostanejo le nadaljevanje poletnih aktivnosti, a s to razliko, da ne zajamejo isti široki krog obiskovalcev kot Slovenski dan, Katoliški dan in druge slične prireditve.

Tako se je v prvi polovici oktobra vršilo več družabnih večerov, katerih namen je bil v prvi vrsti ohraniti organizacijsko življenje posameznih društev, istočasno pa zbrati potreben denar, bodisi za nadaljnjo delovanje ali pa za druge potrebne reči, kot v pomoč ali zboljšanje obstoječih slovenskih ustanov, raznih dobrotelnih podvigov in v prid vsesplošni slovenski narodni potrebi.

V soboto, 6. oktobra, se je vršil družabni večer, ki so ga pripravili bivši protikomunistični borci, vključeni v D.S.P.B. - Tabor. Vršil se je v dvorani Brezmadežne s čudodelno svetinjo v New Torontu. Obisk je bil zelo dober, čeprav se mi je zdelo, da je bil obisk leto ali dve nazaj še večji.

Dobiček tega že ustaljenega vsakoletnega večera je namenjen v pomoč slovenskim protikomunističnim borcem-invalidom, osamljenim materam slovenskih padlih borcev in njihovim vdovam, ki so ostale same. Brez dvoma je taka pomoč tem ljudem vselej dobrodošla, še bolj pa je važno, da se ti ljudje zavedajo, da v svoji bedi in trpljenju niso pozabljeni. Stane Pleško je pred večerjo spregovoril nekaj besed o vsem tem, in se navzočim zahvalil za njihovo udeležbo in pomoč. Odboru in mladim ljudem, ki so stregli, kakor kuharicami in muzikantom, gre vsa zahvala za prijeten večer.

je naša zgodovinska preteklost. Iz nje se moramo učiti; iz nje luščiti tiste osnovne vrline, ki segajo daleč nazaj v našo narodno bit, daleč preko »nove rdeče zgodovine in njene osvobodilne borbe«, ki je narodu odvzela l. 1918 pridobljeno svobodo in namesto demokratične vlade, kakršna je bila oklicana 29. oktobra 1918, so vzpostavili komunistično diktaturo, pod katero slovenski narod znova hrepeni po isti svobodi, kot so hrepeneli naši očetje stoletja pod nemško nadoblastjo.

- Otmar Mauser

Iz narave v dvorane

Takoj drugi dan, to je v nedeljo, 7. oktobra, je bilo na Slovenskem letovišču »Zahvalno kosilo z vinsko trgatvijo«. Odbor Slovenskega letovišča z g. Janezom Flegarjem na čelu, s kuharicami in vrsto vnetih prostovoljcev, so pripravili zares prijetno popoldne. Kosilo, in pozneje vesela vinska trgatev, sta zaključili poletno sezono na letovišču.

Seveda je pod stropom visela »brajda«, ki so jo plesalci z veseljem obirali, toda policaji so jo verno »vahtali« in vsak, ki so ga pri kraji zalotili, je moral plačati določeno kazen. Mogočna »krona«, polna dobrot za želodec, je bila na dražbi prodana. Ne vem, kdo jo je kupil, vem pa, da se gotovo še danes masti s šunkami, klobasami in drugimi dobrotami, ter vse skupaj zaliva s tekočinami, ki so na »kroni« tako vabljivo visele v steklenicah.

Seveda je vso stvar vodil župan (Lojze Babič) z županjo. Kot Belokranjec se je v svojem nagovoru spomnil trgatve doma in v marsikomu obudil lepe spomine na tiste mirne čase, ko je še pesem donela v vinskih goricah in veseli vriski odmevali po vaseh, ko se je prešalo grozdje. Tudi na Slovenskem letovišču je bilo veselo, četudi je že hladna jesen tiščala v deželo.

Sedaj bo letovišče za nekaj časa osamljeno. Sicer za božič in pozneje v januarju in februarju pridejo tja ljudje na smučanje in drsanje oziroma sankanje, a ni takega živčava kot je poleti, četudi ima zimska narava svoje lepote in privlačnosti. Z zahvalnim kosilom in vinsko trgatvijo smo se od letovišča do prihodnje pomladi poslovili.

Tako prihodnjo soboto, to je 13. oktobra, sta se zopet vršili dve slavnostni večerji. Slovenski dom na Pape Ave. je pripravil svojim delničarjem in članom okusno večerjo, za sluga gospe Hacetove, ki je v Torontu znana kot ena najboljših kuharic, ter aktivnega odbora Društva Slovenski dom, ki mu načeljuje g. Frank Arhar. Pod njegovim vodstvom in delavnimi člani odbora, je ta slovenska ustanova premostila marsikatero težavo in izboljšala prostore, da so bolj privlačni. Kljub temu, da se je istočasno vršil Koroški večer v New Torontu, so bile zasedene vse mize, četudi so mnogi člani in delničarji v znamenju solidarnosti s koroškimi Slovenci obiskali Koroški večer.

V takih primerih, ko bi človek rad obiskal eno in drugo prireditve, bi bilo želeli, da bi bilo med različnimi organizacijami več sodelovanja in da bi v soglasju pripravile koledar prireditve v splošno zadovoljstvo ne samo prirediteljev, temveč tudi širše slovenske publike, ki te prireditve obiskuje,

in je včasih prisiljena raztrgati se na dvoje. To je vsekakor v škodo in se je to videlo na večerji v Slovenskem domu, kot na Koroškem večeru. Eno in drugo so ljudje pripravljani podpreti, zato je nujno, da pride do večje koordinacije, ko se pripravlja aktivnosti v dvoranh.

Kot sem že omenil, se je Koroški večer vršil istočasno ko slavnostna večerja v Slovenskem domu. Tudi na Koroškem večeru so bile sicer v poteku večera vse mize zasedene, toda mnogi so bili po vesti v težavah, ker bi radi podprli tudi Slovenski dom. Ne gre se namreč samo za ohranjanje koroških Slovencev. Tudi mi v Kanadi bi se radi ohranili!

Čeprav se je nameravalo letošnji Koroški večer opustiti, je vseeno še dokaj dobro uspel. Vseboval je tudi kulturni del, in sicer so pred večerjo nastopili recitatorji in pevci. Po pozdravnem nagovoru č.g. Janeza Kopača sta nastopila mladca Radovan Matjaž in Tanja Steinbacher z recitacijo pesmi koroške pesnice Milke Hartmanove »Ljudsko štetje«. Za tem je nastopil trio znanih pevcev in sicer: Blaž Potočnik, Dragica Podobnik in Božo Cerar. Zapeli so nekaj koroških narodnih pesmi kot so: »V Šmihelu eno kajžico 'mam«, »Kje so tiste stezice« in »Gor čez izaro.«

Blaž Potočnik kot solist je zapel »Mojcej, o Mojcej« ter »Dekle, to mi povej.« Duet gđ. Podgornik in B. Cerar pa sta zapela pesem »Katrca«. Petje je na klavirju spremljal prof. Jože Osana.

Pred večerjo, ki je sledila kulturnemu programu, je č.g. Tine Batič zmolil angelsko češčenje. Večerja je bila obilna in dobro in okusno pripravljena. Seveda tudi tekočin ni manjkalo. Po večerji je g. Kopač imel kratek govor, v katerem je orisal naravne lepote koroške zemlje in zgodovinski početek karantanskih Slovencev, ter današnje potrebe tamkajšnje slovenske manjšine, zlasti pa potrebe Družbe sv. Mohorja, ki že 130 let pošilja svoje knjige z versko, kulturno in narodno izobrazbo med Slovence po vsem svetu.

Za tem se je razvil vesel družaben večer ob poskočnih melodijah godbenikov, ki je trajal pozno v noč. Med veselimi razpoloženjem je bilo izžrebanih tudi nekaj toplih dobitkov. Tako so torontski Slovenci s svojo udeležbo na Koroškem večeru ponovno pokazali svojo solidarnost z rojaki na Koroškem in zlasti z Družbo sv. Mohorja, ki je trdno zakoreninjena v slovenski preteklosti; če bo kot taka ostala tudi v bodoče, bo še vredna vse naše podpore.

- Otmar Mauser

— Poklon velikemu sinu šmihelske fare —

Duhovniki Sodalitete so se s slovesnim bogoslužjem v šmihelski farni cerkvi spomnili škofa dr. Gregorija Rožmana

Na letošnjem kvartnem sestanku 11. oktobra 1984, so se duhovniki Sodalitete zbrali v Šmihelu, in ne kakor sicer v Celovcu ali v Tinjah. Poseben povod je bil obhajanje 25-letnice smrti škofa Rožmana, rojaka iz šmihelske fare.

Duhovniki so se poklonili svojemu bivšemu članu Sodalitete in odkrili v cerkvi spominsko ploščo v spomin in zahvalo za njegov duhovniški zgled in za vse, kar je storil za verski in narodni živelj na Koroškem. Ob navzočnosti številnih čla-

nov Sodalitete in šmihelskih faranov so šmihelski duhovniki g. Avguštin Čebul, predsednik Sodalitete, g. Stanko Trap in g. Janez Tratar skupaj z dekanom Sriencem obhajali sv. mašo za škofa Rožmana in vse rajne sobrate sodalitetne skupnosti.

G. dekan Kristo Srienc je v svoji pridigi orisal svetel lik rojaka, duhovnika in škofa Rožmana in razlagal njegovo škofovsko geslo: Križa teža in plačilo.

tovna vojna ter zajelo tudi naše kraje silno gorje, je postal Rožman kmalu tisti povsod tolažbo deleči duhovnik, ki je imel na stežaj odprto srce za Boga in za sočloveka. Ko je zaprlo semenišče na Plešivcu vrata za zadnjim semeniščnikom, je Rožman leta 1919 prevzel profesuro na novoustanovljeni teološki fakulteti v Ljubljani.

Deset let zatem, 1929, pa je postal ljubljanski škof.

S tem bi bil na kratko nakanen časovni potek Rožmanove življenjske poti. Njegova dejanska življenjska pot pa ima mnogo postaj in je na gosto s trnjem prepletena.

Življenje škofa Rožmana je močno podobno desetletja trajajočemu velikemu tednu, začeni z navdušeno Hozano cvetne nedelje, z resno svečanostjo velikega četrtega, z bridko osamljenostjo Olske gore, z Judeževim izdajstvom, s sramotnjem pred sinedrijem in sumničanjem, da narod zavaja in se z grešniki druži.

Z izbruhom druge svetovne vojne in kmalu sledeče okupacije se začne za škofa Rožmana veliki petek, ki se časovno razteza tja do leta 1959, to je njegove smrti, in ki krajevno sega iz Ljubljane prek Ljubelja, Celovca, evropske celine tja v Ameriko! Dvajset let trajajoči veliki petek moža, ki je imel vero, da bi gore predstavljala, zaupanje v božje vodstvo, trdno kot skala, in vse premagujočo ljubezen, ki jo je

z vsi človekoljubno toploto razdajal najprej kot mlad duhovnik po skoraj vseh farah naše Koroške, potem pa kot škof v svoji škofiji in tudi preko nje.

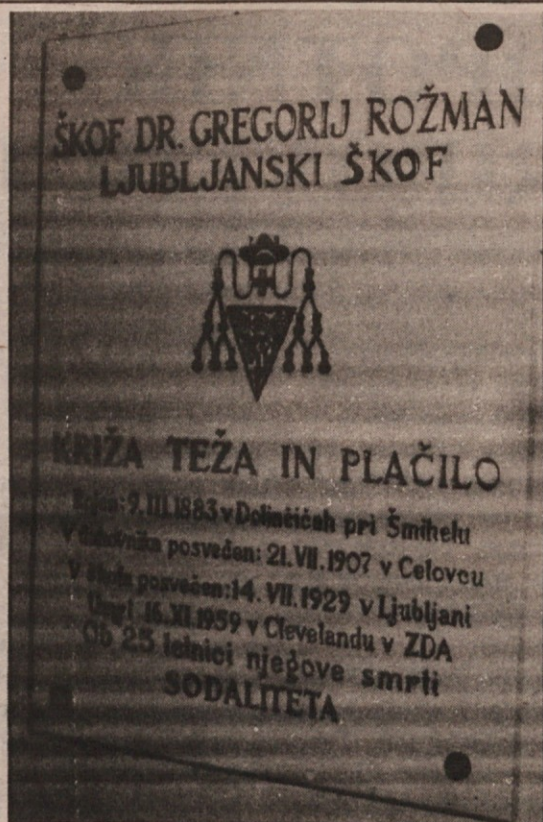
Škof Rožman ni samo rad molil križev pot, on ga je tudi hodil. Vse postaje Jezusovega križevga pota so se ponavljale v času njegovega 20 let trajajočega velikega petka: tako npr. sramotno krivična obsodba zaradi »zavajanja ljudstva, beg učencev – svetohlinsko umivanje rok, padci pod težo križa – Crucis pondus – Simonova pomoč – Veronikina tolažba – sramotilno slačenje – križanje med dvema razbojnikoma, Gospodova prošnja, naj jim bo odpuščen – stotnikovo spreobrnjenje in zakrnjenost judovskih veljakov.

Ali je vse to slutil Rožman, ko si je izbral za škofovsko geslo: »Crucis pondus et praemium«?

Rožmanu je bila Pavlova beseda »največja pa je ljubezen« stalno življenjsko vodilo. Tako je s svojo osebnostjo izravnaval vsa nasprotstva, samo enega ni zmož, in to najbolj bolečega v letih bratomorstva. Neki dober poznavatelj Rožmana ga takole označuje: »Ves človek je bil, nič ugank ni bilo na njem, in ves božji je bil, mož srca, ne samo razuma, ne samo črke, temveč tudi duha!« Kot mož molitve, kot goreč častilec presvete Evharistije, kot moder, razgledan dušni pastir, kot ljudski govornik, kot tolažnik trpečih, potrlih in obupanih, kot rodoljub, ki mu je bila usoda Koroških Slovencev, njegovih rojakov, vedno pri srcu, in končno kot velik prijatelj mladine, je po teh smernicah pravzaprav načrtoval svoje neutrudno delo ter mnogo storil za narod in za božje kraljestvo. Čutil, molil, delal in trpel je s svojim ljudstvom, poznal njegove telesne in duhovne potrebe.

Vedno in povsod je imel odprto srce za mladino: mlad med mladimi, pa vendar kakor oče in skrbni vodnik. Mladina je črpala iz njega vero v Boga in vero vase. Vedela je, da ima srce odprto za njo in njene probleme.

V času svojega delovanja pri nas na Koroškem je posvečal posebno skrb ustanovitvi in

Na kraju, kjer je pred 77 leti daroval svojo prvo sv. mašo Gregorij Rožman, so duhovniki Sodalitete šmihelskemu rojaku odkrili spominsko ploščo. Koroški slovenski duhovniki so se s tem spomnili škofa, ki je v najtežjih urah slovenskega naroda vodil ljubljansko škofijo. (Iz Nedelje)

poglobitvi Marijinih družb. Njegova zasluga je bila, da je Marijina družba zacvetela po mnogih farah in je bil zajet v njej pretežni del dekliske in tudi nekaj fantovske mladine. Po preselitvi v Ljubljano je tam kot vseučiliški profesor to delo še z večjim uspehom nadaljeval. Rožman je videl v orlovski in marijanski mladini elito za verski prepoved naroda.

Sadovi njegovega tovrstnega dela so se pokazali ob 3-dnevnem marijanskem kongresu leta 1924 v Ljubljani in prav tako leto poprej na katoliškem shodu. Obe prireditvi sta bili močna, prepričevalna manifestacija vere.

Kot škof je Rožman to začeto dušnopastirsko delo verske obnove v evharističnem in marijanskem duhu s svojimi sodelavci nadaljeval. V doslej najmočnejši slovenski verski manifestaciji – v evharističnem kongresu v Ljubljani leta 1935, so se pokazali lepi sadovi dolgoletnega smotrnega evharističnega delovanja in življenja. Škof sam je od svojih mladih let jemal svoje duhovništvo silno resno. Hotel je biti ves Kristusov. Vsak dan je obiskal vsaj enkrat Jezusa v najsvetejšem Zakramentu, vsako zadevo je pred rešitvijo njemu priporočal. Tako je vernike z besedo in vzgledom

usmerjal k tabernaklju.

»Otroci! Bliže k Jezusu!« – tako je zaklical 30.000 otrokom, navzočim na evharističnem kongresu.

Škof Rožman je ostal mladini zvest prav do smrti. Posebno dobro je razumel fantovsko dušo. Imel je neko osvajačno moč za odpiranja zaupanja.

V orlovski organizaciji je videl najbolj obetavne možnosti za duhovno rast fantov in deklet.

18. avgusta 1958 je škof Rožman zadnjič obiskal svojo rojstno faro. Zlomljen od teže svojega škofovskega križa je opravil tu v Šmihelu ob oltarju svoje nove maše svojo zadnjo daritev.

Skromno, tiho in ponižno, a pristrčno je bilo to slovo. Pred odhodom je v farno kroniklo zapisal: »Z Bogom Šmihel. Najbrž te ne bom videl nikoli več. Naj božji blagoslov biva nad vsemi farani in Sv. Duh naj vodi vse dušne pastirje v bodočnosti!«

(Nedelja – Članek je nam posredoval L.P.).

Na grobu škofa Rožmana v Lemontu

Pričujoča slika je bila posneta 1. septembra letos, ko se je večje število rojakov iz Clevelanda udeležilo Baragovih dnevov v Chicagu. V sredini slike stoji č.g. Viktor Tomc, župnik pri Mariji Vnebovzeti v Clevelandu.

T.K. General Contractors, Inc.

Predelujemo kuhinje, kopalnice, delamo strehe, »driveways«, nove garaže in vsa potrebna gradbena dela na hišah ali poslovnih stavbah. Hiše barvamo zunaj in znotraj in tapeciramo. Zidamo tudi nove hiše in poslovne stavbe. – Vprašajte za brezplačen predračun! –

– 831-6430 –

ANDREJ KOBAL

SVETOVNI POPOTNIK PRIPOVEDUJE

(nadaljevanje)

Od pradavnih časov do prihoda Angležev je bila vsa oblast nad usodo podanikov v rokah vladarjev. Ljudstvo pod njimi in njihovim uradničtvom ni pomenilo nič več kot snov za izkoriščanje. Že izraz za kmetovalca »raja« pomeni v indijskih jezikih »čredo«, ki pripada lastniku.

Posameznik ni imel nobenih pravic. Kar je imel, je bilo pravzaprav vladarjevo. Despotizem se je seveda menjal iz stoletja v stoletje in nasilje se je razlikovalo po okrožjih, toda absolutizem je bil popoln in enak v vsakem oziru. Zategadelj se niso porajala politična gibanja kot na primer skozi stoletja po vsej Evropi.

Vpeljava zakonikov je vse to spremenila. Vlada se je morala ravnati po zakonu, način uprave je bil predpisan in njena oblast nad ljudstvom skrhana. Posameznik, ki se je držal zakona, je bil zavarovan. Postave so torej uvedle svobodo in omogočile razvoj.

Enake važnosti za indijski podkontinent je bila vpeljava zahodnega, povsem britanskega sistema za vladno službo. Kaj takega v Aziji poprej ni bilo, niti kitajska uprava z mandarini (svoje vrste uradniki) ni dosegla česa podobnega.

Britanske kolonije ni upravljala London, niti od njega pooblaščen podkralj, temveč skupina posebno izvežbanih poklicnih upraviteljev, tako imenovani I.C.S. (*Indian Civil Service*). V začetku so bili vsi višji uradniki Angleži, postopoma so sprejemali v službo Indijce. Uprava je bila sposobna, brez korupcije in potratnosti. Birokracije v slabem pomenu besede ni bilo: upravnik je osebno vladal svojemu okrožju in vsakdo pod njim je nosil svoj del odgovornosti.

Uprava je seveda imela svojo senčno stran. Uradniki niso

bili brezizjemno sposobni, nekateri so se polenili, nekateri so bili preveč oddaljeni od vsakdanjega življenja in ljudskih potreb. Porajala se je tudi kasta upraviteljev, kakor je vse v Indiji razdeljeno po kastah.

Spremembe na podlagi novih svoboščin so povzročile drugačen družabni ustroj. Nekateri privilegirani razredi so izginjali. Nova pokolenja so našla priložnost, izbrati si pota in načine življenja in od teh je bil odvisen napredek.

Gradila so se velika mesta za trgovino, pozneje za industrijo. Porajalo se je meščanstvo zahodne vrste in temu je bilo sojeno postati prihodnji vladajoči razred Indije. Pouk so črpali iz Evrope in z njim ideale o humanizmu in družabni odgovornosti. Indijska pravljica vera o posmrtnem življenju, po kateri ta svet nič ne šteje, je izgubila svoje pripadnike.

Inteligenca v Indiji, ki se je izobraževala iz evropskih knjig, je postala razred zase. Bogataši so jo zaničevali, vendar je bil ta razred odgovoren za družabno revolucijo. Indijski kongres, delavske unije, Gandijevo gibanje in končno komunistične stranke, vse je započela in vodila inteligenca in to po vzorcih zahoda.

Indijska inteligenca je bila in ostala tragikomična. Kot razred je vplivna, njeni člani pa živijo v revščini. Razpravljajo o revoluciji, ki bi za človeštvo uvedla zlato dobo, obenem si izposojajo ficke, da bi ne umrli od lakote. Po razpisanju natečaja za kako uborno pisarniško službo se jih na stotine prizadeva dobiti zaposlitev z beraško plačo.

Da je prišlo do tolikšnega obubožanja v mestih, je minister deloma krivil humanizem angleške izobrazbe, ki je zanemaril tehnično znanost. »Zgradili so nam veličastne univerze,« je rekel, »za izo-

brazbo večjega števila mladine, kot so potrebe zahtevale.«

Inteligenca kot razred je bila gmotno in duševno prizadeta od stradanja in od načina življenja. Intelektualec se je navduševal za znanost, vendar je, če je bil v hiši bolnik, zaklal kozo ali si del okoli vratu svetinjico, da bi zadostil in utešil Kali, boginjo nesreč in maščevanja. Stremel je po individualizmu, čutil pa neizbrisno krivdo, če se je v družini zoperstavljal. Prizadeval se je živeti kot zahodni ljudje, obenem na pol verjel v starodavno zlato dobo svojih prednikov. »Te vrste dvojno filozofijo boste našli v veliki meri še danes,« mi je zatrjeval minister Bonsal.

Pod britansko vlado je propadel stari cesarski sistem. Ljudstvo je postalo politično zavedno, ponosno na veličino in dosežke v zgodovini Indije. Tudi za to navdušenje so bili največ odgovorni Angleži, ki so s preučevanjem preteklosti in opisi narod seznanili s slavo resničnih in mitoloških cesarstev. Intelektualci so posnemali Angleže tudi v tem.

Odgovorna mesta uprave so v začetku imeli izključno Angleži; polagoma so prehajala v domače roke in Indijci so postajali oficirji v armadi. Pravilno je torej reči, da se je v kolonializmu razvil novi vladni ustroj Indije.

Nacionalizem evropskega izvora je usodno vplival na razvoj Azije v tem stoletju. Politično zavedne sile je navdušil z ognjevitostjo in jih združeval, kakor je obenem britanska vlada združevala pokrajino v enoto. Ta dejstva je minister ocenjeval kot prave čudeže.

Hinduizem je kot verski in tradicionalen način življenja res izenačeval narod, toda ne v političnem smislu. Ljudstvo se je cepilo po kastah in po jezikih. Po ljudskih štetjih so Angleži dognali 222 različnih jezikov, med temi enajst večjih. Spajati za skupne ideale in stremljenja toliko narodnosti v obsežnih pokrajinah z različno zgodovino in običaji je bil največji dosežek indijskega nacionalizma.

Angleži so bili oprezni. Doma so nacionalizem smatrali kot zdrav pojav v narodu; ko so prišli v Indijo, so nazore spremenili. Nekateri so bili mnenja, da je mogoče primerno tudi za Indijo, kar so smatrali za napredek doma. Med optimisti sta se našla dva, ki sta si zamislila indijski kongres, jedro nacionalizma na podkontinentu.

V sredi zadnjega stoletja je prišlo do upora. Britanci, ki do tedaj niso hoteli vzdrževati v Indiji znatne oborožene sile, so zdaj povečali regimente, obenem pa začeli vaditi v vojskovanju tudi domačine. Oblast so izročali počasi in stopnjema, od dovoljevanja samouprave v provincah leta 1919 do končne neodvisnosti leta 1947.

Angležem ni bilo lahko zapustiti Indije, četudi so si mnogi tega želeli, ker je pod-

kontinent z množičimi se upori prebivalstva postajal breme. Nacionalizem je vzplamteval po provincah. Upornike je bilo treba krotiti s silo, toda vsakemu neredu je sledilo puščanje oblasti.

Minister je menil, da bi bilo prišlo do neodvisnosti že prej, če bi ne bilo sovražnih izpadov zaradi različnih veroizpovedi med Hindujci in muslimani. Slednji so predstavljali četrtino prebivalstva. Nacionalizem je postal dvojen, muslimanski povsem na podlagi vere. Ti verniki so se bali, da bi pod neodvisno Indijo postali podložniki in bi se jim godilo slabše kot pod Anglijo, zato so napovedali borbo za neodvisno državo muslimanov – Pakistan.

Ker Indijci, to je njih kongres, niso dopustili cepitve, je prišlo do dolgoletnega odlašanja in nesporazumov med Londonom in kongresom.

Neodvisnost od Anglije je bila dosežena v avgustu 1947. Nastali sta dve samostojni državi: Indija in Pakistan. Novi vladajoči razred je bil v obeh čisto meščanskega značaja; podedoval je vladni ustroj liberalnih parlamentarnih držav z ideali o svobodi in enakopravnosti pred zakonom in sodišči.

Taki ideali so bili v popolnem navzkrižju s samodržtvom pod nekdanjimi moguli, kani in zamindarji, sploh z vsem,

kar je kdaj veljalo v indijski zgodovini. Politiki in državniiki so bili učenci britanskega imperija.

V obeh novih državah so težili po svobodnem življenju. Doseči to na svojo pest pa ni šlo lahko in gladko, kot so pridigali in obljubljali intelektualci. Tradicije so močnejše kot zakoni, zlasti v deželah podkontinenta.

83 odstotkov prebivalstva so skrajno ubožni ljudje v nič boljšem stanju kot proletariata v zanemarjenih industrijskih središčih. Med kmečkim ljudstvom je nepismenost največja; v času delitve države je znašala 82 odstotkov.

Kaj more biti takemu ljudstvu mar za parlamente, ustave, zakonita sodišča ali za razglase o svobodi in enakopravnosti? Večkrat gladni kot siti se državljanji ne utegnejo brigati za take novotarije.

»O uspehu nove države smo sami dvomili,« mi je rekel minister Bonsal. In dvomil je ves vladajoči sloj, dasi se je z vneto motil naloge liberalne uprave.

»Spočetka je prevladoval cinizem z malodušnostjo; izgubili smo se in tavalili, kot da nam je žal odhoda Angležev. Počasi in le deloma smo našli pota za podvig dežele.

(se nadaljuje)

Za zanesljivost in stvarnost cen pri "kupovanju" ali prodaji Vašega rabljenega avtomobila se Vam priporoča slovenski rojak Frank Tominc lastnik CITY MOTORS
5413 St. Clair Ave. tel. 881-2388

— NAROČILNICA —

Želim postati naročnik časopisa »Ameriška Domovina«
Združene države:

_____ Za eno leto — \$28.00.
_____ Za pol leta — \$14.00.
_____ Za tri mesece — 8.00.

Kanada in druge dežele izven ZDA:

_____ Za eno leto — \$40.00.
_____ Za pol leta — \$25.00.
_____ Za tri mesece — \$15.00.

Petkova izdaja:

_____ \$15.00 na leto v ZDA.
_____ \$20.00 na leto v Kanadi in drugih deželah.

IME _____

NASLOV _____

PROSIMO, PIŠITE RAZLOČNO!

MULLALLY POGREBNI ZAVOD

Nahaja se med Memorial Shoreway in
Lake Shore Blvd.

365 E. 156th St.

KE 1-9411

- Vse predpriprave v naši posebni privatni sobi.
- Vera, narodnost in privatni običaji upoštevani.
- Parkirni prostor. Zračevalni sistem.

24 urna ambulančna posluga in aparat za vdihavanje kisika.